

Konstitutionsutskottets betänkande 2023/24:KU8

Offentlig förvaltning

Sammanfattning

Utskottet föreslår att riksdagen avslår samtliga motionsyrkanden som behandlas i betänkandet. Motionerna handlar bl.a. om främjande av demokrati, statlig anställning, korruption, skydd av beslutsfattare, förvaltningslagen, myndigheters tillgänglighet, myndighetsinformation till ungdomar, stavningen av namnet på en huvudstad, en utredning av rasism i offentlig verksamhet samt Regeringskansliets organisation.

I betänkandet finns fyra reservationer (S, V, C, MP) och ett särskilt yttrande (SD).

Behandlade förslag

40 yrkanden i motioner från allmänna motionstiden 2023/24.

Innehållsförteckning

Utskottets förslag till riksdagsbeslut	3
Redogörelse för ärendet	6
Utskottets överväganden	7
Främjande av demokrati	7
Statlig anställning	9
Korruption	14
Skydd av beslutsfattare	18
Förvaltningslagen	21
Myndigheters tillgänglighet	23
Myndighetsinformation till ungdomar	25
Stavningen av namnet på en huvudstad	26
En utredning av rasism i offentlig verksamhet	28
Regeringskansliets organisation	29
Motioner som bereds förenklat	30
Reservationer	31
1. Främjande av demokrati, punkt 1 (C)	31
2. Korruption, punkt 3 (S, MP)	31
3. Myndigheters tillgänglighet, punkt 6 (S)	32
4. En utredning av rasism i offentlig verksamhet, punkt 9 (V)	33
Särskilt yttrande	35
Förvaltningslagen, punkt 5 (SD)	35
<i>Bilaga</i>	
Förteckning över behandlade förslag	36
Motioner från allmänna motionstiden 2023/24	36

Utskottets förslag till riksdagsbeslut

1. Främjande av demokrati

Riksdagen avslår motion

2023/24:2490 av Malin Björk m.fl. (C) yrkandena 6 och 7.

Reservation 1 (C)

2. Statlig anställning

Riksdagen avslår motionerna

2023/24:86 av Nima Gholam Ali Pour (SD) yrkande 1,

2023/24:619 av Mats Green (M),

2023/24:847 av Christian Carlsson (KD) och

2023/24:2413 av Mauricio Rojas m.fl. (L) yrkande 10.

3. Korruption

Riksdagen avslår motionerna

2023/24:24 av Johnny Svedin (SD) och

2023/24:2685 av Ida Karkiainen m.fl. (S) yrkande 7.

Reservation 2 (S, MP)

4. Skydd av beslutsfattare

Riksdagen avslår motion

2023/24:2170 av Helena Storckenfeldt (M).

5. Förvaltningslagen

Riksdagen avslår motionerna

2023/24:468 av Matheus Enholm m.fl. (SD) yrkande 3 och

2023/24:1153 av Staffan Eklöf (SD).

6. Myndigheters tillgänglighet

Riksdagen avslår motion

2023/24:787 av Per-Arne Håkansson (S).

Reservation 3 (S)

7. Myndighetsinformation till ungdomar

Riksdagen avslår motion

2023/24:1671 av Alexandra Völker och Azadeh Rojhan (båda S) yrkande 3.

8. Stavningen av namnet på en huvudstad

Riksdagen avslår motion

2023/24:173 av Markus Wiechel (SD).

9. En utredning av rasism i offentlig verksamhet

Riksdagen avslår motion

2023/24:463 av Tony Haddou m.fl. (V) yrkande 3.

Reservation 4 (V)

10. Regeringskansliets organisation

Riksdagen avslår motionerna

2023/24:598 av Sten Bergheden (M) och

2023/24:2413 av Mauricio Rojas m.fl. (L) yrkande 5.

11. Motioner som bereds förenklad

Riksdagen avslår motionerna

2023/24:415 av Jimmy Ståhl m.fl. (SD) yrkandena 15 och 16,

2023/24:443 av Tobias Andersson m.fl. (SD) yrkande 6,

2023/24:468 av Matheus Enholm m.fl. (SD) yrkande 2,

2023/24:547 av Ann-Sofie Lifvenhage (M),

2023/24:548 av Mats Green (M),

2023/24:593 av Sten Bergheden (M),

2023/24:594 av Sten Bergheden (M),

2023/24:631 av Sten Bergheden (M),

2023/24:696 av Ida Drougge (M) yrkandena 2, 6 och 9,

2023/24:707 av Lars Beckman och Jan Ericson (båda M),

2023/24:1123 av Helena Storckenfeldt och Lars Püss (båda M) yrkande 1,

2023/24:1265 av Anne-Li Sjölund och Ulrika Heie (båda C),

2023/24:1394 av Josefin Malmqvist (M),

2023/24:1628 av Niels Paarup-Petersen (C) yrkande 11,

2023/24:1688 av Larry Söder (KD),

2023/24:1874 av Amanda Lind m.fl. (MP) yrkandena 2 och 3,

2023/24:2455 av Niels Paarup-Petersen m.fl. (C) yrkande 3,

2023/24:2527 av Markus Wiechel och Alexander Christiansson (båda SD) yrkande 5 och

2023/24:2685 av Ida Karkiainen m.fl. (S) yrkande 12.

Stockholm den 29 februari 2024

På konstitutionsutskottets vägnar

Ida Karkiainen

Följande ledamöter har deltagit i beslutet: Ida Karkiainen (S), Erik Ottoson (M), Matheus Enholm (SD), Hans Ekström (S), Fredrik Lindahl (SD), Mirja Räihä (S), Ulrik Nilsson (M), Per-Arne Håkansson (S), Malin Danielsson (L), Susanne Nordström (M), Jessica Wetterling (V), Gudrun Brunegård (KD), Lars Englund (M), Jan Riise (MP), Lars Johnsson (M), Peter Hedberg (S) och Catarina Deremar (C).

Redogörelse för ärendet

I betänkandet behandlar utskottet 40 yrkanden i motioner från allmänna motionstiden 2023/24. Motionsyrkandena handlar om främjande av demokrati, statlig anställning, korruption, skydd av beslutsfattare, förvaltningslagen, myndigheters tillgänglighet, myndighetsinformation till ungdomar, stavningen av namnet på en huvudstad, en utredning av rasism i offentlig verksamhet, digitalisering, lokal service, opinionsbildande verksamhet, språktolkar, egendomsskydd, tjänstemannaansvar, länsstyrelserna, rättstillämpning och vägledning, lättläst svenska, samverkan mellan myndigheter samt Regeringskansliets organisation.

Av dessa behandlas ca 25 motionsyrkanden i förenklad ordning eftersom de tar upp samma eller i huvudsak samma frågor som riksdagen har behandlat tidigare under valperioden.

Förslagen i motionerna finns i bilagan.

Utskottets överväganden

Främjande av demokrati

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionsyrkanden om främjande av demokrati.
Jämför reservation 1 (C).

Motionen

I kommittémotion 2023/24:2490 av Malin Björk m.fl. (C) föreslås att man verkar för demokratisk delaktighet, både digital och analog (yrkande 6), och att man verkar för sådan delaktighet för personer med funktionsnedsättning (yrkande 7).

Bakgrund

Demokratipolitiken

Målet för demokratipolitiken är en levande demokrati som är uthållig, och kännetecknas av delaktighet och där möjligheterna till inflytande är jämlika (prop. 2017/18:1 utg.omr. 1, bet. 2017/18:KU1, rskr. 2017/18:74).

Av budgetpropositionen för 2024 framgår att resultaten av demokratipolitiken bedöms utifrån följande grunder (prop. 2023/24:1 utg. omr. 1 s. 81 f.):

- utvecklingen av valdeltagandet i det senaste allmänna valet
- omfattningen av medborgerligt engagemang i demokratiska processer
- intresset för att engagera sig i och påverka samhällets utveckling
- förtroendet för demokratin i allmänhet och för demokratins institutioner, såsom regeringen, riksdagen och EU:s institutioner
- omfattning och konsekvenser av hot, våld och trakasserier mot centrala aktörer i det demokratiska samtalet, t.ex. förtroendevalda, journalister och opinionsbildare.

I propositionen anförts att valdeltagandet sjönk något under de förra valen och att det fortfarande finns stora skillnader i deltagande mellan olika grupper i befolkningen och framför allt mellan olika valdistrikt. Det är därför viktigt att valdeltagandet ökar i de grupper som röstar i mindre utsträckning, såsom unga, utrikes födda, och personer med funktionsnedsättning. Det är också viktigt att valdeltagandet ökar i områden med socioekonomiska utmaningar, där valdeltagandet är särskilt lågt. Regeringen föreslår därför att medel tillförs inför valåret 2024 för att främja valdeltagandet i Europaparlamentsvalet 2024.

Vidare anförts bl.a. att en överenskommelse med Sveriges Kommuner och Regioner (SKR) på demokratiområdet bl.a. har bidragit till att stärka kommuners och regioners arbete med att främja medborgerligt deltagande i demokratiska processer och till att öka förtroendevaldas kunskap om det demokratiska uppdraget.

Funktionshinderspolitiken

Det nationella målet för funktionshinderspolitiken är att, med FN:s konvention om rättigheter för personer med funktionsnedsättning som utgångspunkt, uppnå jämlikhet i levnadsvillkor och full delaktighet för personer med funktionsnedsättning i ett samhälle med mångfald som grund (prop. 2016/17:188, bet. 2017/18:SoU5, rskr. 2017/18:86). Målet ska bidra till ökad jämställdhet och till att barnrättsperspektivet ska beaktas.

Utredningar

Regeringen gav i maj 2022 Valmyndigheten i uppdrag att i samarbete med Research Institutes of Sweden AB (Rise) vidareutveckla och färdigställa en eller flera prototyper av hjälpmedel som kan användas av personer med synnedsättning på ett röstmottagningsställe för att hitta och ta rätt valsedel vid valsedelstall och för att kunna lämna en parti- och personröst utan att behöva begära hjälp.

I december 2022 beslutade regeringen att uppdraget skulle upphöra. I beslutet anförts att en parlamentarisk kommitté ska tillsättas med uppdraget att se över valsystemet med partispecifika valsedlar och dess påverkan på demokratin i fråga om exempelvis valdeltagande och rättssäkerhet. Utredningen bör enligt regeringen avvaktas innan prototyper av hjälpmedel vidareutvecklas och färdigställs.

I februari 2024 beslutade regeringen att en parlamentariskt sammansatt kommitté ska utvärdera och överväga förändringar av valsedelssystemet (dir. 2024:24). Kommittén ska bl.a. analysera och bedöma hur gemensamma eller neutrala valsedlar skulle påverka förutsättningarna för bl.a. personer med funktionsnedsättning, t.ex. synnedsättning, att delta i valen på lika villkor.

Tidigare riksdagsbehandling

Utskottet har tidigare avstyrkt motioner om ökad demokratisk delaktighet, bl.a. våren 2022 (bet. 2021/22:KU27). Utskottet framhöll liksom tidigare att det är viktigt att åtgärder vidtas för att den demokratiska delaktigheten ska bli så stor som möjligt. Alla ska ha möjlighet att delta i de demokratiska processerna. Utskottet noterade att det finns fastställda mål för demokratipolitiken och funktionshinderspolitiken. Vidare noterade utskottet att 2020 års valutredning hade föreslagit åtgärder för att bl.a. förbättra möjligheterna för väljargrupper med svårigheter att med nuvarande

röstningsförfarande utnyttja sin rösträtt. Utskottet fann mot den bakgrunden inte skäl för riksdagen att ta några initiativ i frågan.

Även våren 2023 avstyrkte utskottet motionsyrkanden om demokratisk delaktighet (bet. 2022/23:KU24). Utskottet anförde att det var viktigt att det vidtas åtgärder för att den demokratiska delaktigheten ska bli så stor som möjligt. Alla ska ha möjlighet att delta i de demokratiska processerna. Utskottet noterade att det finns fastställda mål för demokratipolitiken och funktionshinderspolitiken och att Valmyndigheten hade i uppdrag att ta fram hjälpmedel som kan användas av personer med synnedsättning på ett röstmottagningsställe för att hitta och ta rätt valsedel vid valsedelsställ och för att kunna lämna en parti- och personröst utan att behöva begära hjälp. Mot denna bakgrund fann inte utskottet skäl för riksdagen att ta något initiativ med anledning av motionsyrkandena. Ledamöterna från Centerpartiet och Miljöpartiet reserverade sig.

Utskottets ställningstagande

Utskottet anser att det är viktigt att den demokratiska delaktigheten blir så stor som möjligt. Vidare noterar utskottet att det finns fastställda mål för demokratipolitiken och funktionshinderspolitiken samt att en parlamentarisk kommitté ska se över valsystemet. Liksom tidigare finner inte utskottet skäl för riksdagen att ta något initiativ med anledning av motionsyrkandena. Utskottet avstyrker motionsyrkandena.

Statlig anställning

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionsyrkanden om statlig anställning.

Motionerna

I motion 2023/24:86 av Nima Gholam Ali Pour (SD) yrkande 1 föreslås att det som huvudregel införs ett krav på svenskt medborgarskap vid tillsvidareanställning inom den kommunala, regionala och statliga förvaltningen.

Mats Green (M) föreslår i motion 2023/24:619 att det införs en s.k. declaration of interest för offentligt anställda.

Christian Carlsson (KD) föreslår i motion 2023/24:847 att det inrättas en oberoende tjänstetillsättningsnämnd för att motverka att partitillhörighet får betydelse vid beslut om statliga anställningar.

I motion 2023/24:2413 av Mauricio Rojas m.fl. (L) yrkande 10 föreslås att alla anställda i offentlig anställning ska underteckna ett kontrakt om sekulära värden och icke-diskriminering i tjänsteutövningen.

Bakgrund

Tillsättning av statliga tjänster

Arbetstagare vid förvaltningsmyndigheter som lyder under regeringen anställs enligt 12 kap. 5 § första stycket regeringsformen av regeringen eller av den myndighet som regeringen bestämmer. Av 12 kap. 5 § andra stycket regeringsformen framgår att vid beslut om sådana statliga anställningar ska avseende fästas endast vid sakliga grunder, såsom förtjänst och skicklighet.

Enligt förarbetena är bestämmelsen ett uttryck för principen att statliga tjänster ska tillsättas efter objektiva grunder utan hänsyn till ovidkommande omständigheter (prop. 1973:90 s. 405 f.).

Närmare bestämmelser om tillsättning av statliga tjänster finns i lagen (1994:260) om offentlig anställning, förkortad LOA. I 4 § anges att det vid anställning bara ska fästas avseende vid sakliga grunder, såsom förtjänst och skicklighet. Det anges också att skickligheten ska sättas främst om det inte finns särskilda skäl för något annat. I förarbetena påpekas att förtjänst och skicklighet i regeringsformen nämns endast som exempel och att även andra sakliga grunder kan vägas in vid bedömningen (prop. 1993/94:65 s. 44).

Krav på svenskt medborgarskap

I 11 kap. 11 § regeringsformen anges att ordinarie domare ska vara svenska medborgare. I övrigt får krav på svenskt medborgarskap för behörighet att utöva rättskipningsuppgifter uppställas endast i lag eller enligt förutsättningar som anges i lag.

Enligt 12 kap. 6 § regeringsformen ska riksdagens ombudsmän och riksrevisorn vara svenska medborgare. Detsamma gäller justitiekanslern. I övrigt får krav på svenskt medborgarskap för behörighet att inneha en anställning eller utöva ett uppdrag hos staten eller en kommun uppställas endast i lag eller enligt förutsättningar som anges i lag.

Fram t.o.m. 2010 fanns en relativt omfattande uppräkningslista av anställningar och uppdrag där det krävdes svenskt medborgarskap. I förarbetena till den nuvarande lydelsen av 12 kap. 6 § regeringsformen anförs att kravet på svenskt medborgarskap successivt tagits bort i lagstiftningen (prop. 2009/10:80 s. 236 f.). Av propositionen framgår att Grundlagsutredningen hade övervägt frågan om krav på svenskt medborgarskap för statliga anställningar. I propositionen anförs vidare att utvecklingen gått i riktning mot att begränsa de rättsliga skillnaderna mellan de som är svenska medborgare och den övriga befolkningen. I stället för medborgarskapet har bosättningen fått en ökad betydelse för lika rättigheter och skyldigheter. En inte obetydlig roll i denna utveckling torde enligt propositionen det svenska medlemskapet i EU ha spelat. I och med medlemskapet gäller enligt artikel 18 i fördraget om Europeiska unionens funktionssätt en likabehandlingsprincip, även kallad icke-diskrimineringsprincipen, som innebär ett förbud mot varje form av diskriminering, direkt eller indirekt, på grund av nationalitet inom fördragets tillämpningsområde. I propositionen anförs också att huvudregeln i

regeringsformen är att det inte görs någon åtskillnad mellan svenska medborgare och andra när det gäller behörighet för statliga anställningar. Detta har motiverats dels av intresset av att få så kvalificerade innehavare som möjligt av offentliga anställningar, dels av önskemålet om att intensifiera det mellanfolkliga samarbetet. Behovet av krav på svenskt medborgarskap får enligt propositionen bedömas från område till område. I den utsträckning det finns skäl för sådana krav, ska dessa tas in i lag eller i andra föreskrifter enligt förutsättningar som anges i lag.

Enligt 5 § LOA gäller utöver de krav på svenskt medborgarskap som följer av regeringsformen eller någon annan lag att bara svenska medborgare får ha en anställning som åklagare eller polis eller ha en militär anställning.

I 6 § LOA anges att regeringen får föreskriva eller för särskilda fall besluta att bara svenska medborgare får ha

1. anställning inom Regeringskansliet eller utrikesförvaltningen,
2. statlig anställning som kan vara förenad med myndighetsutövning eller handläggning av frågor som rör förhållandet till andra stater eller till mellanfolkliga organisationer,
3. statlig anställning som kan medföra kännedom om förhållanden som är av betydelse för landets säkerhet eller för andra viktiga, allmänna eller enskilda ekonomiska intressen.

Enligt 3 kap. 11 § säkerhetsskyddslagen (2018:585) får en anställning i staten, en kommun eller en region som är placerad i säkerhetsklass 1 eller 2 endast innehas av den som är svensk medborgare. Om det finns särskilda skäl får regeringen i enskilda fall bevilja undantag från kravet på svenskt medborgarskap.

Bisysslor och jäv

I 7 § LOA anges att en arbetstagare inte får ha någon anställning eller något uppdrag eller utöva någon verksamhet som kan rubba förtroendet för arbetstagarens eller någon annan arbetstagares opartiskhet i arbetet eller som kan skada myndighetens anseende. Arbetsgivaren ska enligt 7 a § på lämpligt sätt informera arbetstagarna om vilka slags förhållanden som kan göra en bisyssla otillåten. En arbetstagare ska enligt 7 b § på arbetsgivarens begäran lämna de uppgifter som behövs för att arbetsgivaren ska kunna bedöma arbetstagarens bisysslor. En arbetsgivare ska enligt 7 c § besluta att en arbetstagare som har eller avser att åta sig en bisyssla som inte är förenlig med 7 § ska upphöra med eller inte åta sig bisysslan. För ordinarie domare och chefer för myndigheter som lyder omedelbart under regeringen gäller enligt 7 d § att de på eget initiativ ska anmäla till arbetsgivaren vilka typer av bisysslor de har.

I förarbetena anförs att en anställd själv är skyldig att göra klart för sig om en bisyssla är förtroendeskadlig och därmed förbjuden (prop. 1993/94:65 s. 55 f.). Det är den anställde som gör den slutliga bedömningen och har det

juridiska ansvaret. Vidare anförs i propositionen att det med hänsyn till de särskilda krav på objektivitet och integritet som gäller för offentliganställda är viktigt att privata intressen inte tillåts kollidera med statliga på ett sådant sätt att allmänhetens förtroende för myndigheterna kan äventyras.

I förvaltningslagen (2017:900) finns bestämmelser om jäv. I 16 § anges att den som för en myndighets räkning tar del i handläggningen på ett sätt som kan påverka myndighetens beslut i ärendet är jävig om

- han eller hon eller någon närstående är part i ärendet eller annars kan antas bli påverkad av beslutet i en inte oväsentlig utsträckning
- han eller hon eller någon närstående är eller har varit ställföreträdare eller ombud för en part i ärendet eller för någon annan som kan antas bli påverkad av beslutet i en inte oväsentlig utsträckning
- han eller hon har medverkat i den slutliga handläggningen av ett ärende hos en annan myndighet och till följd av detta redan har tagit ställning till frågor som myndigheten ska pröva i egenskap av överordnad instans
- det finns någon annan särskild omständighet som gör att hans eller hennes opartiskhet i ärendet kan ifrågasättas.

I 18 § första stycket förvaltningslagen anges att den som känner till en omständighet som kan antas göra honom eller henne jävig omedelbart ska anmäla detta till myndigheten. I förarbetena anförs att de omständigheter som kan grunda jäv av naturliga skäl ofta inte är kända av någon annan än den som jävet gäller (prop. 2016/17:180 s. 100). Följaktligen måste det i första hand vara den jävige själv som ska uppmärksamma myndigheten på detta genom att göra en anmälan.

Förvaltningspolitik

Målet för den statliga förvaltningspolitiken är en innovativ och samverkande statsförvaltning som är rättssäker och effektiv, har väl utvecklad kvalitet, service och tillgänglighet och som därigenom bidrar till Sveriges utveckling och ett effektivt EU-arbete (prop. 2009/10:175, bet. 2009/10:FiU38, rskr. 2009/10:315). Ett av flera delmål som regeringen har satt upp för de statliga arbetsgivarna är att de statsanställda ska ha kunskap om och förståelse för grundläggande värden i statsförvaltningen och rollen som statsanställd. I den förvaltningspolitiska propositionen anförs att en central grund för hela statsförvaltningen är att arbetet måste utgå från de grundläggande värdena demokrati, rättssäkerhet och effektivitet (prop. 2009/10:175 s. 37). Andra viktiga utgångspunkter för statsförvaltningen är mänskliga rättigheter och principen om icke-diskriminering. De statligt anställda ska ha kunskaper om dessa grundläggande värden. Medborgarna ska ha förtroende för och känna tillit till dem som arbetar inom svensk förvaltning. Myndigheter ska fullgöra sina uppgifter i enlighet med de beslut som har fattats av riksdagen och regeringen och de ska fatta materiellt riktiga beslut på grundval av lagar och andra författningar. Att upprätthålla och stärka förvaltningens arbete med ett

offentligt etos är angeläget av flera skäl. Det handlar bl.a. om att bemötandet av allmänheten i alla lägen ska kännetecknas av värdighet och respekt och att det vid varje myndighet ska finnas en beredskap för att kunna hantera etiska problemställningar. I detta ingår att utveckla de anställdas etiska förhållningssätt, vilket bl.a. innebär att staten som arbetsgivare fortlöpande måste värna om sådana arbetsförhållanden att den statsanställdes integritet och självständighet tas till vara och uppmuntras.

Värdegrund

Värdegrundsdelegationen hade i uppdrag att bidra till att de statsanställda har kunskap om och förståelse för de grundläggande värdena i statsförvaltningen och rollen som statstjänsteman. Delegationen överlämnade sin slutrapport Att säkerställa en god statsförvaltning till regeringen i december 2026. I rapporten anges att delegationen genom kunskapsseminarier, utbildning, föreläsningar, skrifter och nätverk har arbetat för att kunskapen, respekten och förståelsen för den statliga värdegrunden upprätthålls på alla nivåer i statsförvaltningen. Dessa former för främjande av en god förvaltningskultur behöver fortsätta, enligt delegationen.

Introduktionsutbildning för statsanställda

Statskontoret har på uppdrag av regeringen tagit fram en digital introduktionsutbildning som riktar sig till nyanställda i staten och som syftar till att stärka statsanställdas förmåga att hantera rollen som statsanställd. Innehållet i utbildningen utgår från den statliga värdegrunden. Den sammanfattas i sex principer: demokrati, legalitet, objektivitet, fri åsiktsbildning, respekt samt effektivitet och service – principer som sätter ramarna för arbetet i staten och som statsanställda ska förhålla sig till. Det innebär bl.a. att agera sakligt och opartiskt, främja en fri och öppen debatt, behandla alla människor med respekt, hushålla med statens resurser samt vara effektiv och tillgänglig.

Tidigare riksdagsbehandling

Motioner om att offentliga myndigheter bör genomsyras av en anda av att stå i medborgarnas tjänst och om introduktionsprogram för nyanställda behandlades av utskottet i betänkande 2015/16:KU17. Utskottet konstaterade att det pågick ett arbete för att stärka den statliga värdegrunden och främja värdegrundsarbetet och att regeringen hade beslutat om ett uppdrag till Statskontoret om ledarskap. Utskottet ville inte föregripa resultatet av åtgärderna och avstyrkte motionerna.

Våren 2018 avstyrkte utskottet ett motionsyrkande om att tillämpa öppna och transparenta rekryteringar för offentliga tjänster (bet. 2017/18:KU37). Utskottet anförde bl.a. att det tidigare hade sett positivt på att det hade införts öppna rekryteringsförfaranden och framhöll att det hade inneburit viktiga

förändringar, t.ex. att fler och andra kandidater än vid ett mer slutet förfarande kunde aktualiseras. Mot denna bakgrund ansåg utskottet inte att det fanns skäl till något tillkännagivande till regeringen om öppna och transparenta rekryteringar.

Vid behandlingen av Justitieombudsmännens ämbetsberättelse 2020 anförde utskottet att den grundlagsreglerade skyldighet som åligger dem som utför offentliga förvaltningsuppgifter att iaktta saklighet och opartiskhet är del av grunderna för vårt statsskick (bet. 2020/21:KU11). Utskottet såg mycket allvarligt på brister i detta avseende. Vidare anförde utskottet att myndigheter, kommuner och regioner i sin roll som arbetsgivare har ett ansvar för att anställda får den kompetensutveckling och det stöd i övrigt som kan behövas för att utföra sina arbetsuppgifter på ett alltigenom korrekt sätt. För detta krävs goda kunskaper om de grundläggande principer och regelverk som gäller för offentlig förvaltning. Utskottet framhöll även värdet av den statliga värdegrunden, som riktar sig till alla som arbetar i staten.

Våren 2023 behandlade utskottet motionsyrkanden om frågor om statlig anställning (bet. 2022/23:KU24). Utskottet noterade att det vid tillsättandet av statliga tjänster endast ska fästas avseende vid sakliga grunder, såsom förtjänst och skicklighet. Vidare noterade utskottet att det för statligt anställda finns bestämmelser om bisysslor och jäv. Mot den bakgrunden fann inte utskottet skäl att ta något initiativ.

Utskottets ställningstagande

Utskottet noterar att det vid tillsättandet av statliga tjänster endast ska fästas avseende vid sakliga grunder, såsom förtjänst och skicklighet. Vidare noterar utskottet att det för statligt anställda finns bestämmelser om bisysslor och jäv. Utskottet noterar också att det finns bestämmelser om att det för vissa statliga tjänster finns krav på svenskt medborgarskap och att regleringen av detta i 12 kap. 6 § regeringsformen ändrades 2010 efter att frågan hade övervägts av Grundlagsutredningen. Utskottet finner mot denna bakgrund inte skäl för riksdagen att ta något initiativ med anledning av motionsyrkandena. Utskottet avstyrker motionsyrkandena.

Korruption

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionsyrkanden om korruption.

Jämför reservation 2 (S, MP).

Motionerna

I kommittémotion 2023/24:2685 av Ida Karkiainen m.fl. (S) yrkande 7 föreslås en utredning som ser över åtgärder mot otillåten påverkan och korruption. I

motionen anför att man behöver säkerställa att samhället vidtar tillräckliga åtgärder, både på kort och på lång sikt, för att förebygga och bekämpa otillåten påverkan och korruption.

Johnny Svedin (SD) framhåller i motion 2023/24:24 vikten av åtgärder mot korruption, vänskapskorruption och nepotism inom kommunala och regionala verksamheter.

Bakgrund

Handlingsplan

Regeringen beslutade i december 2020 om en handlingsplan för 2021–2023 mot korruption i den offentliga förvaltningen. Handlingsplanen innehöll en översiktlig beskrivning av den huvudsakliga regleringen på området samt ett antal principer från utvärderingsmyndigheter samt nationella och internationella organ om vad som bör vägleda den offentliga sektorn i arbetet mot korruption. Planen syftade till att skapa förutsättningar för ett mer effektivt och strukturerat arbete mot korruption. I förlängningen skulle den bidra till att minska riskerna för korruption och de förtroendeskador som korruptionen medför. Handlingsplanen riktade sig framför allt till statliga förvaltningsmyndigheter. Den kunde också användas som utgångspunkt för att förebygga korruption och förtroendeskador i kommuner och regioner samt inom kommunala bolag. Vidare berördes även de statligt ägda bolagen. Handlingsplanen skulle därmed lägga en grund för ett sammanhållet och strukturerat arbete mot korruption i hela den offentliga förvaltningen.

Uppdrag till Statskontoret

I december 2020 gav regeringen Statskontoret i uppdrag att främja arbetet mot korruption vid de statliga förvaltningsmyndigheterna. I uppdraget ingick att utveckla stöd för ett strukturerat arbetssätt mot korruption, att ta fram två lägesbilder som beskriver myndigheternas arbete samt att inrätta ett särskilt forum för samverkan mellan myndigheter med särskilt kompetens i dessa frågor. Statskontoret överlämnade i november 2023 rapporten Steg för steg – myndigheternas arbete mot korruption är under utveckling. Slutrapport (2023:20).

Statskontorets bedömning är att myndigheternas arbete mot korruption går framåt, men att utvecklingen går långsamt. Mellan 2021 och 2023 skedde det förändringar i myndigheternas arbete mot korruption. Förändringarna är i de flesta fall små, men till det bättre. Lagar och regler föreskriver att alla myndigheter ska arbeta med att förebygga korruption, men reglerna är utspridda, och ibland otydliga. Statskontoret bedömer därför att myndigheterna behöver tydligare styrning från regeringen.

Vidare anför i rapporten att det är centralt för arbetet med att förebygga korruption att myndigheterna utgår från en bred definition av begreppet

korruption som innebär utnyttjande av en offentlig ställning för att uppnå otillbörlig vinning för sig själv eller andra.

I rapporten anförts också att det inte finns någon myndighet som har det övergripande ansvaret för korruptionsfrågor i den svenska statsförvaltningen.

För att utveckla och stärka myndigheternas arbete mot korruption bör regeringen enligt Statskontoret förtydliga sin styrning och vad den har för förväntningar på myndigheterna. Statskontorets bild är inte att det saknas regler. Tvärtom bedömer Statskontoret att det redan finns lagar och regler som ställer krav på att myndigheterna ska arbeta förebyggande mot korruption. Av den anledningen lämnar Statskontoret inga förslag som rör någon ny reglering på området.

Statskontoret föreslår att regeringen:

- tydligare beskriver vilka förväntningar den har på myndigheternas förebyggande arbete mot korruption i den nya handlingsplanen mot korruption, bl.a. genom att sätta upp ett övergripande mål för arbetet mot korruption
- ser till att nya myndighetschefer och styrelseledamöter har nödvändiga kunskaper och kompetenser när det gäller vilken roll och vilket ansvar myndighetsledningen har i arbetet med att upptäcka och förebygga korruption
- använder dialogen med myndigheterna för att förtydliga vilka förväntningar regeringen har på myndigheternas förebyggande arbete mot korruption.

Förslag från kommissionen

Kommissionen presenterade den 3 maj 2023 ett meddelande och ett direktivförslag med åtgärder inom flera olika områden för att effektivt kunna förebygga och bekämpa korruption (COM (2023) 234 final). Direktivförslaget innehåller bestämmelser om bl.a. definitioner av och påföljder för olika typer av korruptionsbrott, förebyggande åtgärder samt förbättrad samordning och samarbete. Meddelandet beskriver både nuvarande och framtida åtgärder inom flera olika områden i kampen mot korruption, däribland inrättandet av ett nytt antikorrupsionsnätverk.

Svar på en interpellation

Justitieministern svarade den 18 december 2023 på en interpellation om motverkande av korruption inom statlig förvaltning (ip. 2023/24:242). Justitieministern anförde i kammaren bl.a. följande:

Kampen mot otillåten påverkan och korruption är mycket viktig. I denna är lagar och regler som är effektiva i det praktiska arbetet av central betydelse. Men otillåten påverkan och korruption är också del av ett bredare komplex av frågor som handlar om integriteten i det offentliga beslutsfattandet. Därför har regeringen sedan i våras tagit ett nytt och tydligare grepp om frågorna.

Bland annat har Brottsförebyggande rådet fått två uppdrag inom området. Det ena, som delredovisades häromveckan, tar sikte på systemhotande aktörer som utövar otillåten påverkan mot förtroendevalda, politiska partier och beslutande församlingar. Det andra ska redovisa vad möjliggörare eller insider har för roll och funktion för brottslig verksamhet som begås av kriminella nätverk.

Domstolsverket, Åklagarmyndigheten och Ekobrottsmyndigheten ska inom kort redovisa sina uppdrag om hur säkerhetsarbetet kan förstärkas i syfte att bland annat motverka otillåten påverkan riktad mot rättsväsendet.

Även den straffrättsliga regleringen ingår naturligtvis i detta bredare grepp för att bekämpa otillåten påverkan och korruption. I augusti trädde lagändringar i kraft som stärker det straffrättsliga skyddet för journalister och utövare av vissa samhällsnyttiga funktioner.

I Regeringskansliet pågår dessutom arbetet för att tillsätta den tidigare aviserade utredningen som ska se över regleringen av korruptionsbrotten och tjänstefelansvaret. Utredningen ska lägga fram skarpa lagstiftningsförslag för att bland annat säkerställa att den straffrättsliga lagstiftningen är effektiv, ändamålsenlig och anpassad till Sveriges internationella åtaganden. Inom ramen för utredningen ska även den EU-rättsliga lagstiftningen på korruptionsområdet, som just nu förhandlas i Bryssel, beaktas.

Som ett led i arbetet att motverka infiltration av den offentliga förvaltningen avser regeringen också att i närtid tillsätta en utredning som skyndsamt ska se över utökade möjligheter till registerkontroll.

Jag kan även nämna att Rådet mot organiserad brottslighet, där jag själv är ordförande, vid det senaste mötet den 6 december tillsammans med en lång rad myndigheter särskilt diskuterade åtgärder för att motverka otillåten påverkan och infiltration från organiserad brottslighet.

Det kan nämnas att i samband med att nuvarande handlingsplan mot korruption i den offentliga förvaltningen löper ut vid årets slut avser regeringen att ta fram en ny handlingsplan som tar ett brett grepp om arbetet mot korruption och otillåten påverkan.

Ett ytterligare lager på det jag nu har lyft fram är frågan om förstärkt insyn i finansieringen av politiska partier och transparens i kontakterna mellan politiska beslutsfattare och lobbyister, där en parlamentariskt sammansatt kommitté sedan i somras genomför en översyn och överväger behov av ytterligare reglering.

Allt detta är några exempel på ett bredare grepp mot otillåten påverkan och korruption - där alltså arbetet inom regeringen redan pågår.

Uppdrag till Arbetsgivarverket

Av regeringens webbplats framgår att regeringen den 21 december 2023 beslutade om ett uppdrag till Arbetsgivarverket. Uppdraget innebär att myndigheten ska verka för att stödja, skapa goda förutsättningar för och främja erfarenhetsutbyte mellan myndigheter i deras arbete mot hot, våld och trakasserier som riktas mot statsanställda. Uppdraget är enligt civilministern ett led i regeringens prioriterade arbete mot korruption och otillåten påverkan.

Utredning

I februari 2024 beslutade regeringen att en särskild utredare ska se över den straffrättsliga lagstiftningen om korruption och tjänstefel (dir. 2024:14).

I direktiven anfördes att genomgripande straffrättsliga lagstiftningsåtgärder i fråga om korruptionsbrotten genomfördes senast 2012 (prop. 2011/12:79). Bakgrunden till reformen var bl.a. att kritik riktats mot lagstiftningens semantik, systematik och innehåll. Ändringarna syftade till att åstadkomma en tydligare och mer ändamålsenlig lagstiftning. Reformen innebar bl.a. att straffbestämmelserna samlades i 10 kap. brottsbalken samtidigt som benämningen på de två grundläggande korruptionsbrotten ändrades till tagande av muta respektive givande av muta (5 a och 5 b §§), i stället för mutbrott och bestickning.

Enligt direktiven är det angeläget att se över den straffrättsliga lagstiftning som syftar till att motverka korruption för att säkerställa att den har den effekt som avsetts. Det är också angeläget att säkerställa att lagstiftningen är modern och anpassad till vad som följer av Sveriges internationella åtaganden.

Vidare anfördes i direktiven att den svenska straffrättslagstiftningen även efter 2012 års reform har varit föremål för kritik i olika avseenden, bl.a. från Organisationen för ekonomiskt samarbete och utveckling (OECD) och kommissionen men även i den allmänna debatten. Framför allt är det frågor kopplade till straffbestämmelsernas utformning och möjligheten att döma över brott som begåtts utomlands som har fått kritik.

Utskottets ställningstagande

Utskottet noterar att det pågår arbete mot korruption inom den statliga förvaltningen. Dessutom har regeringen gett en särskild utredare i uppdrag att se över den straffrättsliga lagstiftningen om korruption. Mot den bakgrunden avstyrker utskottet motionsyrkandena.

Skydd av beslutsfattare

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår en motion om skydd av beslutsfattare.

Motionen

I motion 2023/24:2170 av Helena Storckenfeldt (M) föreslås att man utreder möjligheten att tillåta myndighetspersoner att skriva under beslut med tjänstgöringsnummer i stället för namn.

Bakgrund

Förvaltningslagen

Enligt 31 § förvaltningslagen ska det för varje skriftligt beslut finnas en handling som visar

1. dagen för beslutet
2. vad beslutet innehåller
3. vem eller vilka som har fattat beslutet
4. vem eller vilka som har varit föredragande
5. vem eller vilka som har medverkat vid den slutliga handläggningen utan att delta i avgörandet.

Offentlighets- och sekretesslagen

Enligt 39 kap. 3 § offentlighets- och sekretesslagen (2009:400) gäller sekretess i personaladministrativ verksamhet för en uppgift om en enskilds personliga förhållanden, om det kan antas att den enskilde eller någon närstående utsätts för våld eller lider annat allvarligt men om uppgiften röjs. Vidare gäller sekretess i personaladministrativ verksamhet för en uppgift om en enskilds bostadsadress, privata telefonnummer och andra jämförbara uppgifter om personalen, en uppgift i form av en fotografisk bild som utgör underlag för tjänstekort eller för intern presentation av myndighetens personal samt en uppgift om närstående till personalen, om det inte står klart att uppgiften kan röjas utan att den enskilde eller någon närstående lider men.

Utredning

Regeringen beslutade den 21 april 2022 att utse en särskild utredare för att överväga olika författningsändringar för att minska offentliganställdas utsatthet för våld, hot och trakasserier. Syftet är både att förbättra situationen för de anställda och att värna den offentliga verksamheten (dir. 2022:31).

I januari 2024 lämnade Utredningen om åtgärder för att minska offentliganställdas utsatthet sitt betänkande Ett starkare skydd för offentliganställda mot våld, hot och trakasserier (SOU 2024:1) till regeringen.

I betänkandet anförts bl.a. att dokumentationsskyldigheten i förvaltningen innebär att namn på offentliganställda i stor utsträckning framgår av beslut och andra handlingar som dokumenterar åtgärder. Att minska kraven på att använda namn i handlingar är därför en åtgärd som i olika sammanhang lyfts fram av myndigheter och andra aktörer som ett sätt att motverka offentliganställdas utsatthet för våld, hot och trakasserier. En grundpremiss är att enskildas rätt att få del av beslutsfattarens och andra anställdas namn som utelämnats inte ska begränsas.

Vidare anförts i betänkandet att gemensamt för de grupper av offentliganställda där utsattheten är som störst är att de ofta arbetar nära enskilda. Hit hör bl.a. poliser, socialsekreterare och anställda på anstalter och andra institutioner. Även anställda inom skolan, vården och omsorgen är exempel på sådana yrkesgrupper. Enligt utredningen är det i det direkta mötet merparten av angreppen sker och där risken att utsättas för våld, hot och trakasserier är som störst. Även om det finns exempel på att otillbörligt agerande med hämndmotiv kan äga rum efter att en enskild får del av dokumentation av exempelvis ett ingripande eller en utförd åtgärd, är det dock

enligt utredningen i verksamheten som sådan som utsattheten är mest framträdande. Att ersätta namn med en anonym beteckning i dokumentationen som ska ske efter ett ingripande eller annan kontakt skulle därför enligt utredningen ha begränsad påverkan för att minska utsattheten för våld, hot och trakasserier för de grupper som visat på störst utsatthet. I betänkandet anförts också att dokumentationen i den här typen av verksamheter har mycket starka skäl för sig.

Vidare anförts i betänkandet att andra utsatta yrkesroller ofta har ingående kontakter med samma kund eller klient. Så är fallet exempelvis inom socialtjänsten, men det förekommer även i andra verksamheter där ärenden kan pågå under en längre tid med ett flertal kontakter mellan handläggare och enskilda. Gemensamt för dessa grupper är att den offentliganställdes namn typiskt sett inte är en okänd uppgift för den enskilde, utan i stället en naturlig del i den ordinarie handlägningsprocessen. Den högre risken att utsättas för hot och trakasserier ligger enligt utredningen främst i den löpande kontakten i sig. Utredningen menar att en åtgärd där namn ersätts med en anonym beteckning inte heller för dessa grupper framstår som ett effektivt medel för att minska utsattheten för hot och trakasserier.

Utredningens sammantagna bedömning är att det inte bör införas en reglering som skapar förutsättningar för att ersätta namn med en mer anonym beteckning, såsom ett identifikationsnummer eller tjänstgöringsnummer, vid dokumentation.

Utredningen föreslår dock att det ska införas en ny bestämmelse i 33 § förvaltningslagen som möjliggör att uppgift om namn på beslutsfattare, föredragande eller andra som medverkat vid den slutliga handläggningen utan att delta i avgörandet, inte behöver anges i en skriftlig underrättelse om beslut.

Tidigare riksdagsbehandling

Våren 2021 avstyrkte utskottet ett motsvarande motionsyrkande (bet. 2020/21:KU22). Utskottet anförde att det i offentlighets- och sekretesslagen finns bestämmelser om sekretess för vissa uppgifter om offentliganställda, som syftar till att ge dem skydd mot hot och trakasserier. Utskottet fann inte skäl för riksdagen att ta något initiativ. Även våren 2022 avstyrkte utskottet ett motsvarande motionsyrkande med hänvisning till sitt tidigare ställningstagande (bet. 2021/22:KU27).

Även våren 2023 behandlade utskottet ett motsvarande yrkande (bet. 2022/23:KU24). Utskottet noterade att en särskild utredare skulle överväga olika författningsändringar för att minska offentliganställdas utsatthet för våld, hot och trakasserier. Utredaren fick lämna författningsförslag som innebar minskad exponering av offentliganställdas namn i beslut och andra handlingar som dokumenterar åtgärder samt ett starkare skydd för uppgifter om offentliganställda och deras närstående. Mot denna bakgrund avstyrkte utskottet motionen.

Utskottets ställningstagande

Utskottet anser att beredningen av betänkandet från Utredningen om åtgärder för att minska offentliganställdas utsatthet inte bör föregripas. Utskottet avstyrker därför motionen.

Förvaltningslagen

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionsyrkanden om ändringar i förvaltningslagen.

Jämför det särskilda yttrandet (SD).

Motionerna

I kommittémotion 2023/24:468 av Matheus Enholm m.fl. (SD) yrkande 3 föreslås ändringar i förvaltningslagen. I motionen anförs att bestämmelsen i förvaltningslagen om att en enskild part skriftligen kan begära att en myndighet ska avgöra ett ärende som inte avgjorts i första instans inom sex månader kan innebära att de som känner till bestämmelsen går före andra. Vidare anförs att det var fel att inte ta med begreppet myndighetsutövning i lagen.

I motion 2023/24:1153 av Staffan Eklöf (SD) föreslås att tillämpningen av proportionalitetsprincipen preciseras i förvaltningslagen och att en myndighet alltid ska överväga om det behövs en dialog med den som en åtgärd riktar sig mot.

Bakgrund

Förvaltningslagen (2017:900) trädde i kraft den 1 juli 2018. Genom lagen upphävdes 1986 års förvaltningslag. Syftet med den nya lagen var att genom enklare och modernare regler för förvaltningsmyndigheternas arbete stärka de enskilda medborgarnas rättssäkerhet. Genom den nya lagen skulle förfarandet hos förvaltningsmyndigheterna regleras mer heltäckande än tidigare. Vissa allmänna förvaltningsrättsliga principer som hade utvecklats i praxis anges i uttryckliga bestämmelser.

I 1 § förvaltningslagen anges att lagen gäller för handläggning av ärenden hos förvaltningsmyndigheterna och handläggning av förvaltningsärendena hos domstolarna. I förarbetena anförs att tillämpningsområdet för flera av förfarandereglerna i den nya förvaltningslagen utvidgas i förhållande till vad som följer av gällande ordning (prop. 2016/17:180 s. 48 f.). De processuella rättssäkerhetsgarantierna ska som huvudregel gälla i alla ärenden, inte bara i ärenden som avser myndighetsutövning mot någon enskild. Regeringen bedömde att de förfaranderegler som enligt gällande ordning bara ska tillämpas vid myndighetsutövning också, som regel, bör tillämpas vid

handläggningen av andra ärenden. Regeringen ansåg att detta lämpligen kunde åstadkommas genom att uttrycket myndighetsutövning inte används i den nya förvaltningslagen.

I 5 § förvaltningslagen anges att en myndighet endast får vidta åtgärder som har stöd i rättsordningen. En myndighet ska vara saklig och opartisk i sin verksamhet. Myndigheten får ingripa i ett enskilt intresse endast om åtgärden kan antas leda till det avsedda resultatet. Åtgärden får aldrig vara mer långtgående än vad som behövs och får vidtas endast om det avsedda resultatet står i rimligt förhållande till de olägenheter som kan antas uppstå för den som åtgärden riktas mot.

Lagen innehåller också ett nytt rättsmedel mot långsam handläggning. I 11 § förvaltningslagen anges att om en myndighet bedömer att avgörandet i ett ärende som har inletts av en enskild part kommer att bli väsentligt försenat, ska myndigheten underrätta parten om detta. I en sådan underrättelse ska myndigheten redovisa anledningen till förseningen. Om ett ärende som har inletts av en enskild part inte har avgjorts i första instans senast inom sex månader, får parten enligt 12 § skriftligen begära att myndigheten ska avgöra ärendet. Myndigheten ska inom fyra veckor från den dag då en sådan begäran kom in antingen avgöra ärendet eller i ett särskilt beslut avslå begäran. Ett beslut att avslå en begäran om att ärendet ska avgöras får överklagas till den domstol eller förvaltningsmyndighet som är behörig att pröva ett överklagande av avgörandet i ärendet.

Tidigare riksdagsbehandling

Våren 2018 avstyrkte utskottet ett motionsyrkande om en översyn av den nya förvaltningslagen (bet. 2017/18:KU37). Utskottet anförde att förvaltningslagen nyligen hade setts över och att den nya lagen skulle träda i kraft den 1 juli 2018. Utskottet var inte berett att förespråka någon ny översyn av lagen.

Även våren 2019 avstyrkte utskottet ett motionsyrkande om en översyn av förvaltningslagen (bet. 2018/19:KU28). Utskottet noterade att den nya förvaltningslagen hade trätt i kraft den 1 juli 2018. Utskottet såg inte heller då skäl att förespråka en ny översyn av lagen.

Våren 2021 fann inte utskottet skäl för riksdagen att ta ett sådant initiativ att se över förvaltningslagen i vissa delar som föreslogs i ett motionsyrkande (bet. 2020/21:KU22).

Utskottet vidhöll våren 2022 sin tidigare uppfattning om en översyn av förvaltningslagen (bet. 2021/22:KU27). Ledamöterna från Sverigedemokraterna reserverade sig.

Våren 2023 fann utskottet liksom tidigare inte skäl att ta något initiativ med anledning av ett motionsyrkande om att tillämpningen av proportionalitetsprincipen bör preciseras i förvaltningslagen och att en myndighet alltid ska överväga om det behövs en dialog med den som en åtgärd riktar sig mot (bet. 2022/23:KU24).

Utskottets ställningstagande

Utskottet vidhåller sin tidigare uppfattning och avstyrker motionsyrkandena om ändringar i förvaltningslagen.

Myndigheters tillgänglighet

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår en motion om myndigheters tillgänglighet.
Jämför reservation 3 (S).

Motionen

I motion 2023/24:787 av Per-Arne Håkansson (S) föreslås en översyn av reglerna om myndigheters och företags tillgänglighet samt servicegrad på telefon.

Bakgrund

Förvaltningslagen

I 6 § förvaltningslagen anges att en myndighet ska se till att kontakterna med enskilda blir smidiga och enkla. Myndigheten ska ge den enskilde sådan hjälp att han eller hon kan ta till vara sina intressen. Hjälpen ska ges i den utsträckning som är lämplig med hänsyn till frågans art, den enskildes behov av hjälp och myndighetens verksamhet. Den ska ges utan onödigt dröjsmål. Enligt 7 § ska en myndighet vara tillgänglig för kontakter med enskilda och informera allmänheten om hur och när sådana kan tas.

I förarbetena anförs att myndigheterna ska vara tillgängliga för allmänheten i så stor utsträckning som möjligt och att detta borde komma till uttryck i lagen (prop. 2016/17:180 s. 68). Regleringen borde dock i högre grad anpassas så att den blir neutral i förhållande till den omfattande och kontinuerligt ökande digitala förvaltningen och även i övrigt göras mer ändamålsenlig. I stället för att särskilt ange på vilka sätt en myndighet ska vara tillgänglig borde det i den nya lagen införas ett allmänt krav på att myndigheterna ska vara tillgängliga för kontakter med enskilda. På så sätt markeras att kravet på tillgänglighet inte är avsett att begränsas till enbart besök och telefonsamtal och vissa andra former som pekas ut i lagen utan bör ges en vidare innebörd. Ett allmänt formulerat krav om tillgänglighet främjar också enligt propositionen en snabbare utveckling av god förvaltningssed på området, eftersom man inte låser sig vid de varianter som nu förekommer utan öppnar för nya lösningar när det gäller digitala kommunikationsformer.

Riksrevisionsgranskning

Riksrevisionen har granskat myndigheternas arbete med att säkerställa service av god tillgänglighet och kvalitet till enskilda som inte kan eller vill använda digitala kanaler. Resultatet av granskningen redovisades i rapporten *Var god dröj, myndigheterna digitaliserar – service till enskilda som inte kan eller vill vara digitala* (RiR 2021:8).

Granskningen visade att myndigheternas nåbarhet per telefon i de flesta fall var god, men att ett antal myndigheter hade orimligt långa och försämrade väntetider i den bemannade telefonkundtjänsten. Det var också en brist att endast ett fåtal av de myndigheter som tar emot fysiska kontorsbesök följde upp väntetider hos kontoren. Myndigheternas anträffbarhet räknat i öppettider var överlag god, men hade försämrats framför allt när det gällde telefonkundtjänst. Ett antal myndigheter kunde även förbättra åtkomligheten till service genom fler funktioner per telefon, såsom återuppringning och alternativ till digital identifiering.

Riksrevisionen konstaterade att digitaliseringen av myndigheternas tjänster och service i grunden var en positiv utveckling men att behovet av att få stöd vid sidan av de digitala kanalerna sannolikt skulle komma att kvarstå under överskådlig tid. Riksrevisionen tog vidare fasta på att alla myndigheter har en skyldighet att vara serviceinriktade och på ett smidigt och enkelt sätt ge den hjälp som krävs för att privatpersoner och företag ska kunna ta till vara sina intressen. Riksrevisionen konstaterade sammanfattningsvis att det ytterst är regeringen som har det övergripande ansvaret för att göra en helhetsbedömning och vid behov ställa tydligare service- och tillgänglighetskrav på berörda myndigheter.

Regeringen instämde i Riksrevisionens bedömning att det är viktigt att myndigheterna har en likvärdig service och tillgänglighet för enskilda och att det är angeläget att det finns alternativ till digitala kanaler för enskilda som inte kan eller vill vara digitala (skr. 2021/22:12). Regeringen delade även Riksrevisionens bedömning att det är viktigt att det finns tydliga krav på myndigheterna när det gäller god service och tillgänglighet i såväl digitala som icke-digitala kanaler. Enligt regeringen borde kraven framför allt skärpas inom ramen för den löpande styrningen av enskilda myndigheter. Detta för att kraven skulle vara så verksamhetsanpassade och ändamålsenliga som möjligt.

Konstitutionsutskottet ansåg att Riksrevisionens granskning utgjorde ett bra underlag för regeringens fortsatta arbete med att utveckla styrningen och uppföljningen av myndigheternas icke-digitala service (bet. 2021/22:KU7). Utskottet såg visserligen positivt på det digitaliseringsarbete som pågick i statsförvaltningen, men framhöll samtidigt vikten av att medborgarna erbjuds god service även i icke-digitala kanaler, så att alla enskilda kan ta till vara sina intressen och medborgerliga rättigheter. Sammantaget ansåg utskottet att det var angeläget att regeringen utvecklade både styrningen och uppföljningen av myndigheterna för att säkerställa att de är tillgängliga och erbjuder fullgoda alternativ till digital service, så att också de som inte kan eller vill vara digitala kan ta tillvara sina intressen i kontakter med myndigheter.

Utskottets ställningstagande

Utskottet noterar att förvaltningslagen innehåller bestämmelser om att en myndighet ska se till att kontakterna med enskilda blir smidiga och enkla samt att en myndighet ska vara tillgänglig för kontakter med enskilda. Mot den bakgrunden förutsätter utskottet att myndigheterna erbjuder fullgoda alternativ till digital service, så att också de som inte kan eller vill vara digitala kan ta tillvara sina intressen i kontakter med myndigheter. Utskottet avstyrker motionen.

Myndighetsinformation till ungdomar

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår ett motionsyrkande om myndighetsinformation till ungdomar.

Motionen

I motion 2023/24:1671 av Alexandra Völker och Azadeh Rojhan (båda S) yrkande 3 framhålls vikten av att myndigheter arbetar med att skapa tillit bland ungdomar. I motionen anförts att myndigheterna behöver nå ut till skolelever för att öka tilliten. Myndigheterna bör också informera om sitt arbete och sin roll i samhället.

Bakgrund

Ungdomspolitik

Målet för alla statliga beslut och insatser som berör ungdomar mellan 13 och 25 år är att alla ungdomar ska ha goda levnadsvillkor, makt att forma sina liv och inflytande över samhällsutvecklingen (prop. 2013/14:191, bet. 2013/14:KrU9, rskr. 2013/14:354).

Av budgetpropositionen för 2024 framgår att andelen unga i åldern 16–25 år som är medlemmar i en förening minskade från 69 procent 2007 till 56 procent 2021 (prop. 2023/24:1 utg.omr. 17 s. 146 f.). Det finns inte någon statistiskt säkerställd skillnad mellan könen. År 2021 var andelen som var medlemmar i en förening större bland inrikes födda än bland utrikes födda unga. Ungefär sex av tio unga är medlemmar i en förening och en av tio är medlem i en förening som är uttalat samhällsorienterad. Dessutom uppgav varannan ung att de arbetar ideellt i någon form. Vidare anförts i propositionen att intresse och tid är grundläggande faktorer för att unga ska vilja och kunna engagera sig. Ungas levnadsvillkor påverkar också förutsättningarna för engagemang. En aktiv och engagerad omgivning är en viktig främjande faktor, medan brist på kunskap, kontaktnät och tillgänglighet skapar sämre förutsättningar.

I propositionen anförs också att ungas demokratiska organisering är en viktig del i att öka ungas inflytande och delaktighet. Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällesfrågor (MUCF) fördelar statsbidrag enligt förordningen (2011:65) om statsbidrag till barn- och ungdomsorganisationer. Syftet med statsbidraget är att stödja barns och ungdomars självständiga organisering och inflytande i samhället. Antalet unga som är medlemmar i en barn- och ungdomsorganisation har varierat under de senaste åren. MUCF bedömer att ca 655 000 barn och unga i åldern 6–25 år tog del av bidraget 2022. Fördelningen mellan flickor och unga kvinnor respektive pojkar och unga män i medlemsbasen har legat inom spannet 40–60 procent över tid.

Av budgetpropositionen framgår vidare att bland unga i åldern 16–29 år uppgav 5 procent att de var medlemmar i ett politiskt parti 2022, vilket är lägre än 2021 då andelen var 7 procent. För befolkningen i stort ligger motsvarande siffra för 2022 på 6 procent. Sett över längre tid har andelen medlemmar i politiska partier minskat i hela befolkningen. Detta gäller även unga i åldersgruppen 16–29 år, även om nedgången inte varit lika tydlig i denna grupp. Under de senaste tio åren har andelen unga som anger att de är medlemmar i ett politiskt parti dock legat relativt stabilt och varierat mellan 4 och 8 procent. (Svenska demokratitrender, SOM institutet, 2023).

Vidare anförs att regeringen bedömer att ungas samhällsengagemang är stabilt över tid. Även om många unga inte är medlemmar i olika föreningar för politisk eller annat medborgerligt engagemang finns det många som engagerar sig på andra sätt, via olika forum på internet och på sociala medier. Samtidigt finns det utmaningar i att unga utrikes födda, unga med funktionsnedsättningar och unga från gles- och landsbygdskommuner deltar i lägre utsträckning. En tillfällig höjning av statsbidraget till barn- och ungdomsorganisationerna bedöms ha bidragit till att stärka ungas förutsättningar för demokratisk organisering och förbättrat möjligheter till ungas inflytande och delaktighet i samhällsutvecklingen.

Utskottets ställningstagande

Utskottet finner inte skäl för riksdagen att ta något initiativ med anledning av motionsyrkandet om myndighetsinformation till ungdomar och avstyrker det.

Stavningen av namnet på en huvudstad

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår en motion om stavningen av namnet på en huvudstad.

Motionen

I motion 2023/24:173 av Markus Wiechel (SD) föreslås att myndigheterna i fortsättningen använder sig av en ukrainsk stavning på Ukrainas huvudstad.

Bakgrund

I Myndigheternas skrivregler, som ges ut av Språkrådet, anförs att för nationsnamn, invånarbetegnelser, nationalitetsadjektiv och landskoder bör man följa rekommendationerna i Utrikes namnbok eller Publikationshandboken, som är EU-institutionernas gemensamma skrivregler. I den sistnämnda finns även namn på territorier, regioner och huvudstäder. Vidare anförs att Nationalencyklopedin eller en modern atlas kan ge god vägledning till hur geografiska namn skrivs. Om det finns en etablerad svensk form av namn på städer, delstater eller liknande, bör den svenska formen användas: Borgå, Helsingfors, Kalifornien, Köpenhamn osv. I övrigt skrivs ortnamn enligt källspråket.

I Interinstitutionella publikationshandboken som ges ut av EU benämns Ukrainas huvudstad Kiev på svenska.

I Nationalencyklopedin anförs att det i Ukraina finns ett officiellt språk, nämligen ukrainska. Ryska har dock en stark ställning, särskilt i östra delen av landet. Före Sovjetunionens upplösning 1991 var den dominerande principen att använda de ryska namnformerna när det gällde både personer och geografiska namn. Ukrainas huvudstad heter Київ (transkriberas Kyjiv) på ukrainska och Киев (Kijev) på ryska. Vidare anförs att stadens namn av tradition skrivs Kiev på svenska, vilket också är den engelska transkriptionen av det ryska namnet. Det anförs också att namnformen Kiev är att betrakta som en svensk exonym jämförbar med Köpenhamn för danska København och Lissabon för portugisiska Lisboa. Det utesluter enligt Nationalencyklopedin inte att Kyjiv med tiden kommer att bli den rekommenderade och dominerande namnformen på svenska.

Utskottets ställningstagande

Utskottet anser inte att riksdagen bör ta något initiativ vad gäller frågan hur namn på städer ska stavas. Motionen avstyrks därför.

En utredning av rasism i offentlig verksamhet

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår ett motionsyrkande om en utredning om rasism i offentlig verksamhet.

Jämför reservation 4 (V).

Motionen

I kommittémotion 2023/24:463 av Tony Haddou m.fl. (V) yrkande 3 föreslås att regeringen ger en lämplig myndighet i uppdrag att närmare utreda hur olika former av rasism tar sig uttryck i offentlig verksamhet.

Bakgrund

Handlingsplan

Regeringen beslutade 2016 om en nationell plan mot rasism, liknande former av fientlighet och hatbrott. Planens övergripande mål är ett mer strategiskt, effektivt och samlat arbete i dessa frågor. Den utgör en grund och en inriktning för arbetet mot rasism och hatbrott inom de särskilt viktiga strategiska områden som identifieras: mer kunskap, utbildning och forskning; förbättrad samordning och uppföljning; civila samhället: ökat stöd och fördjupad dialog; förstärkt förebyggande arbete på nätet; ett mer aktivt rättsväsen. Planen har inget slutdatum.

Regeringen gav den 30 juni 2022 Statskontoret i uppdrag att följa upp och analysera den nationella planen.

I juni 2023 publicerade Statskontoret rapporten Ett samlat grepp – Analys av den nationella planen mot rasism, liknande former av fientlighet och hatbrott (2023:12).

Statskontoret bedömer att den nationella planen mot rasism i sin nuvarande utformning är en svag strategi. Bedömningen grundas bl.a. på att den nationella planen inte har något konkret mål för vad arbetet mot rasism ska leda fram till. Myndigheternas arbete inom området sker främst i form av avgränsade uppdrag, och de har inte integrerat arbetet mot rasism i sina ordinarie verksamheter i någon större utsträckning. Det finns inte heller någon förteckning över vilka myndigheter planen berör. Sammantaget bedömer Statskontoret att regeringen behöver förstärka och förtydliga arbetet med den nationella planen för att den ska bli mer ändamålsenlig och långsiktig. Statskontoret bedömer också att detta är en viktig förutsättning för att planen ska kunna få ett större genomslag på lokal nivå. Trots att den nationella planen är svag som strategi har den enligt Statskontoret ändå i viss mån bidragit till att regeringens styrning har blivit mer samlad inom området. Statskontorets analys visar också att Forum för levande historia sköter sitt uppdrag med att samordna och följa upp arbetet enligt planen väl.

Budgetpropositionen

I budgetpropositionen för 2024 anförs att Forum för levande historias utbildningsinsatser för att öka kunskapen om olika former av rasism i historien och i dag har fortsatt med goda resultat (prop. 2023/24:1 utg.omr. 13 s. 40 f.). Myndighetens utvärdering av fortbildningen för offentliganställda visar bl.a. att ca 80 procent av deltagarna tror att den kommer att leda till ytterligare aktiviteter på arbetsplatsen.

Vidare anförs att Länsstyrelsen i Stockholms län har slutredovisat ett uppdrag att utveckla länsstyrelsernas arbete mot rasism på arbetsmarknaden. Arbetet, som samordnades med länsstyrelsernas arbete med mänskliga rättigheter, resulterade i att de flesta länsstyrelserna gjorde interna och externa insatser mot rasism och att flera av dem upprättade samverkansformer med det civila samhället på området.

Av propositionen framgår att regeringen, med utgångspunkt i Statskontorets analys av den nationella planen mot rasism, liknande former av fientlighet och hatbrott, kommer att se över hur det fortsatta arbetet kan bli träffsäkert, utvärderingsbart och långsiktigt.

Utskottets ställningstagande

Utskottet noterar att det pågår arbete rörande rasism i offentlig verksamhet. Mot den bakgrunden avstyrker utskottet motionsyrkandet.

Regeringskansliets organisation

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionsyrkanden om Regeringskansliets organisation.

Motionerna

Sten Bergheden (M) föreslår i motion 2023/24:598 att man överväger om ansvaret för Tullverket bör flyttas från Finansdepartementet till Justitiedepartementet.

I motion 2023/24:2413 av Mauricio Rojas m.fl. (L) yrkande 5 framhålls behovet av att inom Regeringskansliet införa en ledningscentral mot separatism för att samordna och styra myndighetsarbetet mot de separatistiska krafterna. I motionen anförs bl.a. att begreppet separatism tidigare nästan uteslutande begagnats i samband med nationalistiska rörelser, som ville frigöra en del av ett lands territorium där en given etnisk-kulturell minoritet bodde, exempelvis basker, katalaner, korsikanare, valloner, irländare och skottar. Nu handlar det i stället om en intern separatism som innebär att det skapas bostadsområden och nätverk inom ett land där det råder en alternativ maktordning och kultur, som inte bara trotsar det omgivande samhällets

grundläggande maktstrukturer, normer och principer, utan gör anspråk på att vara överlägsna och ta deras plats.

Tidigare riksdagsbehandling

Utskottet har flera gånger tidigare behandlat motioner om Regeringskansliets organisation och frågor som hänger samman med denna. Vid budgetbehandlingen hösten 2021 framhöll utskottet liksom tidigare att riksdagen inte har till uppgift att fatta beslut i frågor som rör Regeringskansliets organisation eller departementens ansvarsområden (bet. 2021/22:KU1).

Våren 2023 vidhöll utskottet sitt tidigare ställningstagande (bet. 2023/24:KU24).

Utskottets ställningstagande

Utskottet anser liksom tidigare att riksdagen inte har till uppgift att fatta beslut i frågor som rör Regeringskansliets organisation eller departementens ansvarsområden. Mot den bakgrunden avstyrks motionsyrkandena.

Motioner som bereds förenklat

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår de motioner som beretts i förenklad ordning.

I motioner från allmänna motionstiden 2023/24 har det väckts förslag som rör digitalisering, lokal service, opinionsbildande verksamhet, språktolkar, egendomsskydd, tjänstemannaansvar, länsstyrelserna, rättstillämpning och vägledning, lättläst svenska samt samverkan mellan myndigheter.

Dessa motionsyrkanden rör samma eller i huvudsak samma frågor som utskottet har behandlat tidigare under valperioden, se betänkande 2022/23:KU24. Utskottet avstyrker därför dessa motionsyrkanden. Tidigare ståndpunkter framgår av det nämnda betänkanDET.

Reservationer

1. Främjande av demokrati, punkt 1 (C)

av Catarina Deremar (C).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 1 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion
2023/24:2490 av Malin Björk m.fl. (C) yrkandena 6 och 7.

Ställningstagande

En livskraftig och stark demokrati förutsätter allmänhetens delaktighet på många olika sätt och i många olika former. Med detta som utgångspunkt måste alla ha faktiska möjligheter att ta del av och själva delta i de demokratiska processerna. Regeringen bör därför verka för en ökad demokratisk delaktighet. Det handlar om allt från möjlighet att delta i val till att kunna ta del av offentliga handlingar. Människor med olika typer av funktionsnedsättningar, men även såväl yngres som äldres specifika möjligheter och utmaningar när det gäller delaktighet, och den digitala utvecklingens potential för att öka delaktigheten måste ständigt utvärderas och följas upp med anpassade lösningar. Regeringen bör framför allt tillse att myndigheternas arbete för att öka möjligheten till demokratisk delaktighet för personer med funktionsnedsättning stärks.

Regeringen bör också verka för att Valmyndigheten och andra berörda organisationer säkerställer att alla vallokaler är anpassade för att säkerställa valhemligheten för personer med funktionsnedsättning. Vidare bör regeringen verka för att myndigheterna utvecklar sitt arbete med att inför val erbjuda information på lättläst svenska och lättillgänglig information för personer med nedsatt syn och hörsel. Alla lokaler där demokratin utövas, exempelvis för nämndsammanträden, ska också vara fullt tillgängliga.

2. Korruption, punkt 3 (S, MP)

av Ida Karkiainen (S), Hans Ekström (S), Mirja Räihä (S), Per-Arne Håkansson (S), Jan Riise (MP) och Peter Hedberg (S).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 3 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2023/24:2685 av Ida Karkiainen m.fl. (S) yrkande 7 och avslår motion

2023/24:24 av Johnny Svedin (SD).

Ställningstagande

Sverige tillhör världstoppen över länder med minst korruption när jämförelser görs, men vi är inte förskonade. Arbetet mot korruption måste ständigt fortgå och det finns oroande tendenser, inte minst kopplade till organiserad brottslighet som ger sig in i välfärdssystemen. Att individer från kriminella nätverk tillskansar sig fördelar genom att utöva påtryckningar mot offentliga tjänstemän att dela information eller skriva ut intyg eller genom att skrämman till passivitet är en reell risk och något att ta på stort allvar. Det drabbar främst de som arbetar närmast människor, som exempelvis socialsekreterare, men också politiska beslutsfattare – och i förlängningen drabbar det hela samhället.

De senaste åren har kriminella nätverk tagit sig in i det offentliga och fått makt och inflytande. Det är ett utbrett problem och en stor inkomstkälla för den organiserade brottsligheten. När välfärdssystemen utnyttjas av kriminella minskar förtroendet för systemen och det riskerar att drabba de personer för vilka systemen är avsedda, både genom misstänkliggörande och genom utarmande av resurser.

Den förra regeringen gav en särskild utredare i uppgift att göra en översyn av vilka åtgärder som behövs för att motverka otillåten påverkan och korruption. Den utredningen valde regeringen att lägga ner.

Vi anser mot denna bakgrund att regeringen skyndsamt bör tillsätta en utredning som tar ett brett grepp kring frågorna.

3. Myndigheters tillgänglighet, punkt 6 (S)

av Ida Karkiainen (S), Hans Ekström (S), Mirja Räihä (S), Per-Arne Håkansson (S) och Peter Hedberg (S).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 6 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2023/24:787 av Per-Arne Håkansson (S).

Ställningstagande

Även om en allt större del av befolkningen är digitalt uppkopplad och använder internet, finns det samtidigt anledning att betona risken med ett digitalt utanförskap. De medborgare som inte kan eller vill vara digitala ska ha självklara möjligheter att ta till vara samhällets service och tillgänglighet. Riksrevisionen granskade nyligen 22 myndigheters förmåga att ge service med god tillgänglighet och kvalitet till enskilda som inte kan eller vill vara digitala och hur detta förändrats under den senaste tioårsperioden. Riksrevisionens övergripande slutsats var att tillgängligheten i myndigheternas service via telefon och fysisk kundtjänst i flera fall behöver förbättras. Detsamma gäller uppföljningen av hur personer upplever servicen. Riksrevisionen rekommenderade regeringen att ställa tydligare krav på god service i icke-digitala kanaler så att myndigheterna fullgör sin skyldighet att på ett smidigt och enkelt sätt ge den hjälp som krävs för att enskilda som inte kan eller vill vara digitala ska kunna ta till vara sina intressen.

Att myndigheter och även företag och organisationer ska finnas tillgängliga på telefon och ha en väl fungerande telefonservice är en efterfrågad service.

Vi anser mot denna bakgrund att regeringen bör ta initiativ till en översyn av reglerna om myndigheters och företags tillgänglighet och servicegrad på telefon.

4. En utredning av rasism i offentlig verksamhet, punkt 9 (V)

av Jessica Wetterling (V).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 9 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion
2023/24:463 av Tony Haddou m.fl. (V) yrkande 3.

Ställningstagande

I en kunskapsöversikt publicerad av Forum för levande historia 2021 analyseras 523 vetenskapliga artiklar, böcker, bokkapitel och rapporter som publicerats mellan januari 2016 och maj 2021. Studierna visar att rasism i Sverige återfinns inom en rad olika områden och samhällsnivåer, men också att det saknas kunskap om hur rasism fungerar och påverkar det svenska samhällsbygget. Enligt översikten saknas kunskap om människors specifika erfarenheter av rasism i mötet med den svenska offentligheten. I sammanställningen finns dokumenterade erfarenheter av rasism i mötet med Polisen och Statens institutionsstyrelse samt de offentliga verksamheterna socialtjänsten, skolan, universitetet och vården. Genom att utreda hur olika

former av rasism tar sig uttryck i offentlig verksamhet kan verksamheterna enklare ta fram aktiva åtgärder för att motverka rasism och rasistiskt grundad diskriminering. Regeringen bör därför ge en lämplig myndighet i uppdrag att närmare utreda hur olika former av rasism tar sig i uttryck i offentlig verksamhet.

Särskilt yttrande

Förvaltningslagen, punkt 5 (SD)

Matheus Enholm (SD) och Fredrik Lindahl (SD) anför:

Den gamla förvaltningslagen ersattes 2018 med en sämre lag. Enligt den nya förvaltningslagen gäller att om ett ärende som har inletts av en enskild part inte har avgjorts i första instans inom sex månader får parten skriftligen begära att myndigheten ska avgöra ärendet. Myndigheten ska då inom fyra veckor från den dag en sådan begäran kom in antingen avgöra ärendet eller i ett särskilt beslut avslå begäran. Ett sådant beslut att avslå en begäran om att ärendet ska avgöras får överklagas. Eftersom det verkliga problemet ofta är kapacitetsbristen hos myndigheten får detta till följd att de som känner till systemet och gör en överklagan kommer före alla andra i kön. Lagen är därmed utan avsedd effekt eftersom kapaciteten hos myndigheten inte blir större bara för att det går att överklaga en lång väntan på handläggning som beror på myndighetens kapacitetsbrist. Ett annat misstag var att inte ta med begreppet myndighetsutövning i förvaltningslagen.

Vi förutsätter dock att regeringen följer tillämpningen av förvaltningslagen och att regeringen om det behövs tar initiativ till att utreda ändringar av lagen. Därmed väljer vi att inte reservera oss.

BILAGA

Förteckning över behandlade förslag

Motioner från allmänna motionstiden 2023/24

2023/24:24 av Johnny Svedin (SD):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att verka mot korruption, vänskapskorruption och nepotism inom kommunala och regionala verksamheter och tillkännager detta för regeringen.

2023/24:86 av Nima Gholam Ali Pour (SD):

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att det som huvudregel ska finnas ett krav på svenskt medborgarskap vid tillsvidareanställning inom kommunal, regional och statlig förvaltning och tillkännager detta för regeringen.

2023/24:173 av Markus Wiechel (SD):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att myndigheter framgent bör använda sig av en ukrainsk stavning på Ukrainas huvudstad och tillkännager detta för regeringen.

2023/24:415 av Jimmy Ståhl m.fl. (SD):

15. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att det ska vara en uttalad rättighet för medborgare och företag att kunna ta emot myndighetspost elektroniskt och tillkännager detta för regeringen.
16. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att det ska vara obligatoriskt för statliga myndigheter, regioner och kommuner att erbjuda myndighetspost digitalt och tillkännager detta för regeringen.

2023/24:443 av Tobias Andersson m.fl. (SD):

6. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om stärkt medborgarservice och Statens servicecenter och tillkännager detta för regeringen.

2023/24:463 av Tony Haddou m.fl. (V):

3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör ge lämplig myndighet i uppdrag att närmare utreda hur olika former av rasism tar sig uttryck i offentlig verksamhet och tillkännager detta för regeringen.

2023/24:468 av Matheus Enholm m.fl. (SD):

2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om aktivistiska och opinionsdrivande myndigheter och tillkännager detta för regeringen.
3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att göra en förnyad översyn av förvaltningslagen och tillkännager detta för regeringen.

2023/24:547 av Ann-Sofie Lifvenhage (M):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att överväga att utreda en tydlig bortre gräns för skattefinansierad tolk och tillkännager detta för regeringen.

2023/24:548 av Mats Green (M):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att se över möjligheterna att stärka den försvagade svenska äganderätten genom skarpare direktiv vad gäller myndigheternas hänsynstagande till egendomsskyddet i regleringsbrev och tillkännager detta för regeringen.

2023/24:593 av Sten Bergheden (M):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att återinföra tjänstemannaansvaret skyndsamt och tillkännager detta för regeringen.

2023/24:594 av Sten Bergheden (M):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att överväga att göra en översyn av länsstyrelsernas verksamhet och tillkännager detta för regeringen.

2023/24:598 av Sten Bergheden (M):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att överväga att se över möjligheten att flytta ansvaret för Tullverket från Finansdepartementet till Justitiedepartementet och tillkännager detta för regeringen.

2023/24:619 av Mats Green (M):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att överväga ett införande av ”declaration of interest” för offentligt anställda och tillkännager detta för regeringen.

2023/24:631 av Sten Bergheden (M):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att förtydliga styrningen av statliga myndigheter, verk och bolag i syfte att motverka att

partipolitisk kommunikation och försök till politisk påverkan förmedlas av dessa institutioner och tillkännager detta för regeringen.

2023/24:696 av Ida Drougge (M):

2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att överväga att införa ett modernare och tydligare tjänstemannaansvar genom utvidgat straffansvar för tjänstefel, i syfte att stärka förtroendet för den offentliga verksamheten, och tillkännager detta för regeringen.
6. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att överväga att rätten till skriftliga råd, rekommendationer och krav i samband med och vid tillsynsbeslut bör skärpas och tillkännager detta för regeringen.
9. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att myndigheter inte bör bedriva opinionsbildande verksamhet och tillkännager detta för regeringen.

2023/24:707 av Lars Beckman och Jan Ericson (båda M):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att se över möjligheterna att införa en modern och uppdaterad version av offentligt ansvarsutkrävande där alla ansvarsdelar, såväl straffrättsliga, skadeståndsrättsliga och arbetsrättsliga beaktas, och tillkännager detta för regeringen.

2023/24:787 av Per-Arne Håkansson (S):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att se över möjligheter att reglera myndigheters och företags tillgänglighet samt servicegrad på telefon för att motverka det digitala utanförskapet och tillkännager detta för regeringen.

2023/24:847 av Christian Carlsson (KD):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att tillsätta en oberoende tjänstetillsättningsnämnd och tillkännager detta för regeringen.

2023/24:1123 av Helena Storckenfeldt och Lars Püss (båda M):

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör se över myndigheternas regleringsbrev med syftet att myndigheterna ska ägna sig åt myndighetsutövning, inte politisk opinionsbildning, och tillkännager detta för regeringen.

2023/24:1153 av Staffan Eklöf (SD):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att i förvaltningslagen förtydliga behovet av dialog med den som myndighetens

åtgärd riktar sig mot för uppfyllande av proportionalitetsprincipen och tillkännager detta för regeringen.

2023/24:1265 av Anne-Li Sjölund och Ulrika Heie (båda C):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om regelverk kring lättläst text och tillkännager detta för regeringen.

2023/24:1394 av Josefin Malmqvist (M):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att utreda möjligheten att begränsa rätten till skattefinansierad tolk och tillkännager detta för regeringen.

2023/24:1628 av Niels Paarup-Petersen (C):

11. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att stärka samarbetet mellan statliga och kommunala myndigheter kring tillsyn och tillkännager detta för regeringen.

2023/24:1671 av Alexandra Völker och Azadeh Rojhan (båda S):

3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om vikten av att myndigheter arbetar med att skapa tillit bland ungdomar och tillkännager detta för regeringen.

2023/24:1688 av Larry Söder (KD):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör återkomma med förslag på utökat straffrättsligt ansvar för tjänstefel enligt vad som följer av Tidöavtalet och tillkännager detta för regeringen.

2023/24:1874 av Amanda Lind m.fl. (MP):

2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att fortsätta arbetet med etablering av statliga servicecentrum och tillkännager detta för regeringen.
3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att säkra likvärdigheten vid statliga servicecentrum och tillkännager detta för regeringen.

2023/24:2170 av Helena Storckenfeldt (M):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att överväga att utreda möjligheten att tillåta myndighetspersoner att skriva under beslut med tjänstgöringsnummer i stället för namn och tillkännager detta för regeringen.

2023/24:2413 av Mauricio Rojas m.fl. (L):

5. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om behovet av att införa en ledningscentral mot separatism inom Regeringskansliet i syfte att samordna och styra myndighetsarbetet mot de separatistiska krafterna och tillkännager detta för regeringen.
10. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att anställda i offentlig verksamhet bör underteckna ett samhällskontrakt gällande sekulära värden och icke-diskriminering i sin tjänsteutövning och tillkännager detta för regeringen.

2023/24:2455 av Niels Paarup-Petersen m.fl. (C):

3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att offentliga tjänster ska kunna hanteras digitalt och tillkännager detta för regeringen.

2023/24:2490 av Malin Björk m.fl. (C):

6. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om demokratisk delaktighet, såväl digital som analog, och tillkännager detta för regeringen.
7. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om demokratisk delaktighet och tillgänglighet för personer med funktionsnedsättning och tillkännager detta för regeringen.

2023/24:2527 av Markus Wiechel och Alexander Christiansson (båda SD):

5. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att presentera lättlästa budgetar i all offentlig verksamhet och tillkännager detta för regeringen.

2023/24:2685 av Ida Karkiainen m.fl. (S):

7. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att en utredning som ser över åtgärder mot otillåten påverkan och korruption bör tillsättas och tillkännager detta för regeringen.
12. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om en fortsatt etablering av statliga servicekontor och tillkännager detta för regeringen.